

גלגלי החיים

החדשנות בישראל – הצד המואר והצד האפל

פרופ' שלמה מי-טל וציפי בוכניק

ישראל, אומת הסטארט-אפ (Startup Nation) נהנית משמעותית מתדמיתה כמדינה יזמית ויצירתית וזה אכן נכון, במדדים רבים, ישראל מובילה במדדים שונים המייצגים חדשנות, בהשוואה למדינות אחרות.

אבל כמו הירח, לחדשנות בישראל יש גם צד אפל. בדוחות השנתיים הקודמים של מוסד שמואל נאמן, השתמשנו ב"גלגלי חיים" כדי להראות עד כמה ישראל מצטיינת בחדשנות ובמדע וטכנולוגיה, אבל פחות במדדי הכלכלה והחברה. במאמר זה, אנו מתמקדים בצד המואר ובצד האפל של החדשנות בישראל וממחישים את זה אופן חזותי על פני הירח.

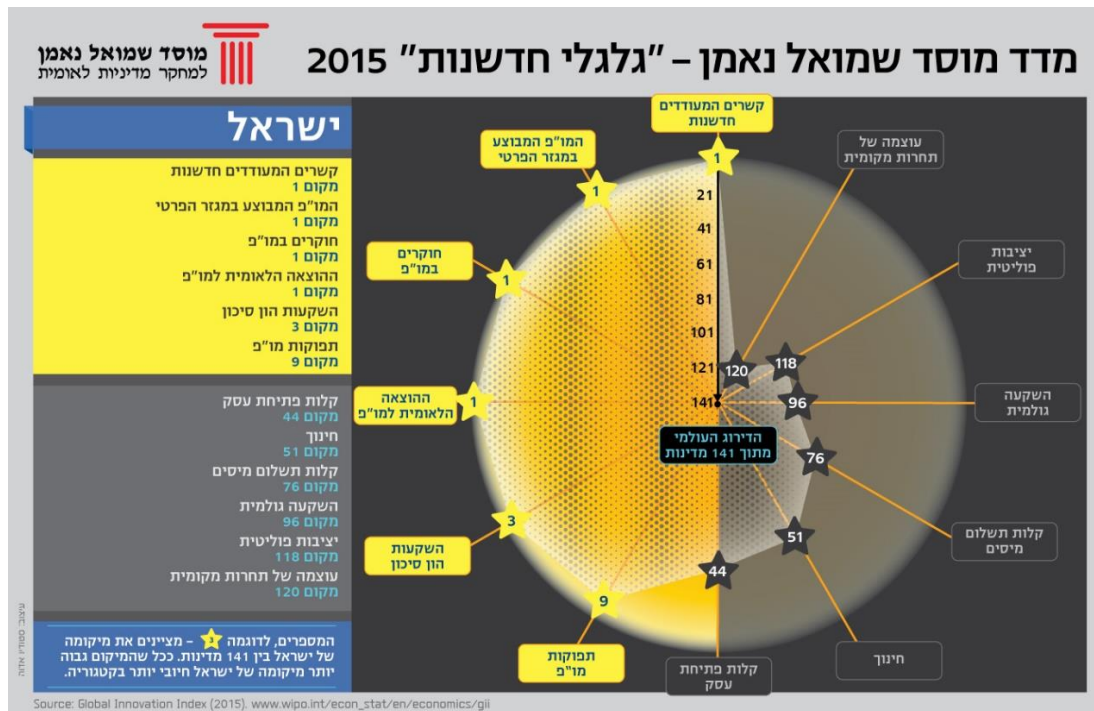
כדי לעשות זאת, נשתמש בנתונים של ה- Global Innovation Index המתפרסם מדי שנה על ידי אוניברסיטת קורנל, INSEAD ו- WIPO. מהדורת 2015 מציגה נתונים על 81 אינדיקטורים של חדשנות ל-141 מדינות.

איור 1 להלן מציג את הצד המואר וצד האפל של יכולות החדשנות בישראל.

לצד המואר של הירח בחרנו שישה אינדיקטורים לחדשנות שישראל מצטיינת בהם ומדורגת בין המדינות המובילות בעולם. (בסוגריים מופיע הדרוג של ישראל מתוך 141 מדינות בעולם תחרותיות): קשרים המעודדים חדשנות (#1), המו"פ המבוצע על ידי המגזר העסקי כאחוז מתמ"ג (#1), חוקרים במו"פ ביחס למיליון איש באוכלוסייה (#1), ההוצאה הלאומית למו"פ כאחוז מתמ"ג (#1), השקעות הון סיכון כאחוז תמ"ג (#3), תפוקות מו"פ (#9).

לצד אפל של ישראל בחרנו את ששת המדדים שישראל חולשה בהם: קלות פתיחת עסק (#44), קלות בתשלום מסים (#76), חינוך (#51), השקעה גולמית כאחוז מהתמ"ג: (#96), יציבות פוליטית (#118), עוצמה של תחרות מקומית (#120).

איור 1: מרכיבי החדשנות בישראל – הצד המואר והצד האפל¹

"הצד המואר" של ירח החדשנות מראה שישראל חזקה מאוד ביצירת רעיונות, ידע, ומשקיעה משאבים רבים במחקר ופיתוח. אך ישראל חייבת לשפר את הדירוג הכולל שלה, מקום 22 מתוך 141 מדינות, והיא יכולה לעשות זאת, על ידי התמקדות "בצד האפל": מערכת החינוך בישראל חייבת להתמקד בפיתוח יוזמה וחשיבה יצירתית, השקעות בהון תשתיות חייבות לגדול, הברוקרטיה בהקמת עסק ותשלום מיסים צריכה לקטון ולהשתפר. השינוי במצב הפוליטי והדמוקרטיה הוא אמנם הקשה ביותר לשינוי ושיפור, אך מצב של בחירות שמתקיימות כמעט כל שנתיים חייב להשתנות.

¹ תרשים "הגלגל" מציג את הדירוג של ישראל מתוך 141 מדינות במדדים שונים שנתונים מבט באספקטים שונים של חדשנות. המספר על יד המדד מייצג את הדירוג של ישראל. ככל שהדירוג של ישראל עבור אותו מדד גבוה יותר כך המיקום על "הגלגל" קרוב יותר לחלק החיצוני של "הגלגל", בעוד שדירוג נמוך מציב את ישראל קרוב יותר למרכז.